

ADALET

Adalet zulmün zıddıdır. Zulüm, başkasının mülkünde, onun izni olmaksızın, tasarruf etmek demektir.

Adaletin iki temel esası vardır. Birincisi, **ihkak-ı hak**, yâni her yaratığa, her hayat sahibine varlığı için gerekli her şeyin en güzel surette verilmesi. Bu şıkkın delilleri saymakla bitmez. Kendi vücudumuza bakalım:

Organlarımızın her biri olması gereken yerde ve şekildedir ve görevini en mükemmel şekilde yapar. Sayıları ne noksandır, ne de fazla. Göz yüze, parmak ele takılmış. İki kulağa karşılık bir ağızımız var. Ayaklarımız altta, başımız üstte yer almış. Bütün bunlar ihkak-ı hakkı gösterirler.

Adaletin diğer şıkkı ise zalimlerin cezalandırılmasıdır. Bu şık daha çok, kabirde, mahşerde ve cehennemde icra edilecektir. Bu yönüyle baktığımızda, haşirde insanların mahkemeden geçirilmesi, İlahi adaletin en muhteşem bir tablosu olacaktır. **“O gün her nefis hayır ve şerden ne yapmışsa hazır bulacak.”** ayetinin hükmüyle, herkes yaptığı için karşılığını görecek. **“Zerre miskal hayır ve şer”** bile zayi edilmeyecektir. (Al-i İmran, 30 ve Zilzal, 7-8)

Bazen eşitlikle adalet birbirine karıştırılır. Hukukta eşitlik adaletin bir gereğidir. Kanun önünde en zenginle en fakir, en güçlüyle en aciz arasında bir fark yoktur. Keza, İlahî emir ve yasaklara muhatap olmakta bütün insanlar büyük ölçüde eşittirler. Bazı emir ve yasaklar ise, şarta bağlıdır ve bu şartları taşıyan insanlara yöneliktir. Mesela, zengin olmayan bir Müslüman, zekât ve hac'la mükellef değildir. Ayakları olmayan bir Müslüman için, abdestin farzlarından biri eksiktir. Ama bu hâl onun abdestine de namazına da bir zarar vermez.

Şu varlık âlemindeki İlahi icraatlarda mutlak mânâda eşitlik aramak varlık aleminin yoklukta kalması demek olur. Canlılarla cansızların, insanlarla hayvanların eşit olmaları nasıl düşünülebilir?

Kâinata mutlak eşitlik olsaydı ne yer kalırdı, ne de gök! Şimşek çakıyorsa, bulutların yüklerinin aynı olmadığındandır. Ruhumuzla bedenimizi düşünelim. Mutlak eşitlik olsaydı hangisi hangisine hükmedecekti? Organlarımızın hepsi el yahut tamamı kalp olsaydı hayatımızı sürdürebilir miydik? Örnekler çoğaltılabilir.